

У трагічні 20-30-ті роки

20-30-ті роки XX століття найбільш трагічні в історії нашої держави – це голод, суцільна колективізація, масові репресії, депортації. Більшість цих жахливих сторінок пережило і населення Баловного.

Причини загибелі тисяч людей від голоду в 1921-1923 роках носили соціально-економічний характер. По-перше, їх пов'язували з воєнними діями. Спочатку імперіалістична, а потім громадянська війна протягом майже семи років підірвали господарство. Нескінченні мобілізації людей, упряжей і коней скоротили в значній мірі працездатність сільського населення. Пов'язана з громадянською війною розруха народного господарства не дала можливості прийти селянству на допомогу в справі постачання його сільськогосподарськими машинами і знаряддями виробництва.

По-друге, неможливість засіяти всю площу придатної для посіву землі з причини відсутності необхідного інвентаря та робочих рук.

По-третє, неврожай на території Півдня України відіграв вирішальну роль, а недостатність транспорту, відсутність підвозу, зубожіння сільського населення за тяжкий семирічний період боротьби на бойовому і господарському фронтах і створили, врешті-решт, голод.

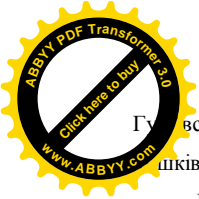
Лише після проголошення суверенітету Української держави стали називатись інші причини. Серед них – аграрна політика більшовиків, стрижнем якої стала продрозкладка, заборона ринкової реалізації хлібних запасів, їх примусове вилучення по розпорядженню державних органів, що зумовили падіння товарності сільського господарства в 1918-1920 роках.

Селяни не були зацікавлені в розвитку виробництва, зменшували посіви, чинили опір конфіскації хліба та іншої сільськогосподарської продукції. Нерідко під час заготівель влада застосовувала військову силу.

“Викачування” містом хліба з села при одночасному скороченні промислового виробництва завершило процес занепаду ринкових відносин, зруйнованих мілітаризацією сільськогосподарського життя. Руйнівні наслідки продрозкладки навіть перевищували збитки, спричинені війною.

Перші прояви голоду в Миколаївській губернії з'являються в червні 1921 року. На засіданні губернської військово-продовольчої наради від 18 червня 1921 року повідомлялось: “Стан по всій губернії безрадісний. В Миколаївському повіті в радіусі 60 верст від Миколаєва сходи загинули”.

Поява голоду 1921 року зумовлена дією природної стихії. Поштовхом до лиха став неврожай. Незважаючи на голод, у протоколі № 2 засідання членів КНС с. Баловного

Гулявської волості від 13 січня 1922 р. є рішення про вилучення в заможних господарствів худоби, птиці, свиней, коней, сніданків, днів шків овочів і зерна на користь голодуючих та тулупів для радслужбовців.

Політика “воєнного комунізму” була спробою більшовиків реалізувати положення програми щодо заміни ринкової економіки безтоварним, директивно керованим з одного центру виробництвом. Керівники партії були переконані в тому, що заміна ринкових зв’язків державним централізованим планом цілком реальна. Вони сподівалися через відповідні управлінські ланки вказувати, де, що і в якій кількості виробляти, а потім розподіляти вироблені продукти серед тих, хто їх потребував. Вважалося, що економічні закони можуть бути підвладні державі, якщо держава ліквідує приватну власність і шляхом націоналізації прибере до рук всі без винятку засоби виробництва.

В науково-популярній, інколи і в історичній літературі, продрозверстка трактується спрощено. Головним чином, описується хлібна розверстка і те, як у селян забирали навіть насіннєвий фонд у рахунок хлібної розверстки. Насправді це тільки частина того, що називалось продрозверсткою. Розверстувалися не лише хліб, м’ясо, картопля та інші продовольчі товари, а буквально всі види сировини тваринного і рослинного походження. Сировина, як і зерно, була монополізованим товаром. Дуже цікавий в цьому плані документ – лист заступника начальника губзготівель Миколаївському Упродкому від 02.11.1920 р., що дає чітке уявлення про справжню розверстку: “Згідно з розпорядженням Наркомпроду розверстано на Ваш повіт у пудах: пенька – 1760, шетина – 234, кінське волосся – 189, коров’яче волосся, копита – 41672, пар рогів – 15840”.

Розверстці підлягали вовна, волокно, шкіра і все інше, що могло бути у селянина. Засоби, які використовувались для її виконання, найжорстокіші. Розверстка “вибивалася” в селян різними методами – від повної реквізиції “надлишків” до реквізиції всього майна. Нікого не цікавило питання, чи є у селянина чим виконати цю розверстку, чи ні. Тому заходи використовувалися однакові і до тих, хто не хотів її виконувати, і до тих, хто просто не міг її виконати. Всіх, хто з тих чи інших причин не виконував розверстку, автоматично зараховували до “куркулів”, а з “куркулями” розмова була короткою.

Навесні 1921 р., коли настирливі спроби втілити в життя уможливлені виробничі відносини комуністичного типу призвели до цілковитого господарського колапсу, В.І.Ленін змусив партію відступити і перейти до економічної політики, яка визнавала об’єктивність ринку і товарно-грошових відносин. Ця політика пізніше названа новою.

Відмова від “воєнного комунізму” пов’язана з рішенням X з’їзду РКП(б), що відбувся в березні 1921 р. З’їзд проголосив заміну продовольчої розкладки продовольчим податком. Це перший і найголовніший крок до нової економічної політики. На підставі рішень X з’їзду РКП(б) Всеукраїнський центральний виконавчий комітет і Раднарком УСРР прийняли ряд

деятв і розпоряджень, спрямованих на впровадження непу. Після 10 липня 1921 року подовольчого податку селянин одержував право вільно розпоряджатися плодами своєї праці, продавати їх. Це створювало економічні стимули для розвитку селянського господарства. Перехід до непу супроводжувався стабілізацією селянського землекористування.

Навесні 1921 р. окремим законом покладено край постійним переділам селянських земель. Широко рекламований неп у 1921 р. так і не прийшов в українське село.

На території Баловного продрозверстка фактично продовжувалася до липня 1923 р. Цьому сприяв ряд причин:

1. Продподаток вводився для врожаю 1921 р., а врожай 1920 продовжував збиратися шляхом розверстки, яка була дещо зменшена. І це напередодні посівної кампанії, коли зерна у селян майже не залишилося. Таким чином борг необхідно було покрити за рахунок врожаю 1921 р.

2. Якщо врахувати посуху та неврожай 1921 і 1922 рр., то продподаток, зменшений у порівнянні з розверсткою, був фактично тією ж розверсткою, оскільки виконати його було неможливо.

3. Методи, використані для збирання продподатку, залишались такими ж, як і при збиранні розверстки.

Ці заходи не могли не викликати протесту серед населення. Система “кругової поруки” по відношенню до населення, яке не виконало податку, була ще жорстокіша, ніж під час розверстки. За невиконання продподатку половина заручників підлягала суду і їх могли розстріляти, після чого набиралася нова група заручників. Продподаткова кампанія 1921-1923 рр. нічим не відрізнялась від продрозверстки.

Ситуація почала покращуватись лише в 1924 р., коли різноманітні податки замінені на єдиний сільськогосподарський податок. Стали вживатися заходи і по відродженню сільського господарства. Поступово відновлювалися довоєнні посівні площі. В умовах непу значного розвитку набула споживча та сільськогосподарська кооперація. Пропагувалися переваги колективного ведення господарства. Активно починають створюватися товариства колективного обробітку землі.

ТСОЗ “Червона зоря” в с. Баловному був організований у 1920 р., а в 1922 р. нараховував 14 членів та 84 їдоки; ТСОЗ “Користь” – у 1922 р. мав 7 членів, 37 їдоків. ТСОЗ “Пробудження” – у 1922 р. мав 16 членів, 87 їдоків. 25 липня 1922 р. зареєстровано статут сільськогосподарської артілі “Пробудження”: 13 родин, 78 їдоків, з них 34 працездатних. Мали 4 коня, 2 корови, 6 плугів, 7 букерів, 9 борон, сіялку, 3 жатки, 7 віялок, 10 фургонів. Кількість землі не вказана, приблизно 2 1/4 на їдока. Члени артілі: Катрич Тимофій Іванович,

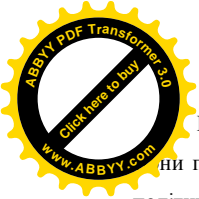
Рябчук Семен Єгорович, Колот Нестор Петрович, Бандурка Яків Юхимович, Федосій Григорович, Рудий Григорій Платонович, Білий Михайло Максимович, Багачук Гнат Павлович, Горбенко Іван Михайлович, Маслов Костянтин Іванович, Саплін Василь, Близнюченко Іван Павлович, Пересунько Лаврентій Гаврилович.

21 серпня 1922 р. був зареєстрований статут сільськогосподарської трудової артілі “Новий шлях”: 14 родин, кількість їдоків – 71, з них 41 працездатний, землі – 140 десятин. Мали 4 плуги, 6 букерів, 7 борон, 2 сямки, 3 віялки, 15 фургонів, 4 коня, 2 воли, 7 корів. Голова – Голуб Федір Тихонович, секретар – Тростянов Іван Дем’янович. Члени артілі: Горбенко Андрій Федорович, Голуб Федір Тихонович, Голуб Василь Кіндратович, Сіряченко Дмитро Федорович, Сіряченко Андрій Федорович, Нагайченко Іван Матвійович, Острий Пилип Антонович, Бершачський Феодосій Терентійович, Сіряченко Михайло Мойсейович, Горбенко Михайло Федорович, Голуб Павло Тихонович, Білий Дмитро Петрович, Брижатиий Стефан Лазарович.

Держава стимулювала розвиток колективних господарств. Про це свідчить протокол № 102 засідання технічної колегії Миколаївського губернського управління землевлаштування та меліорації від 24 жовтня 1922 р.: “п. 2. Слухали справу Миколаївського умеліозему за № 82, підготовлену землевпорядником Замшею, про надання землі сільгоспартілям незаможних селян с. Баловного Гур’ївської волості: “Пробудження” – 30 їдоків при 14 домовласниках, “Червона Зоря” – 61 їдок при 11 домовласниках, “Користь” – 30 їдоків при 7 домовласниках, групі шестипільного сівозміну – 157 їдоків при 30 домовласниках. Вирішили: справу включити до плану роботи поточного польового періоду”.

Радянські органи націоналізували власність місцевих багатіїв, відповідно до державного законодавства здійснювали перерозподіл землі. Згідно з рішенням загальних зборів громадян с. Баловного від 14 жовтня 1923 р. (протокол № 23) уповноваженим у земельних справах був обраний Гаркуша Семен Григорович. За затвердженими споживчо-трудовами нормами безземельні, малоземельні та трудові господарства мали від 2-х десятин 1100 квадратних сажнів до 3-х десятин 1195 квадратних сажнів на їдока. В протоколі № 12 загальних зборів громадян с. Баловного Миколаївського району Одеської губернії від 15 квітня 1923 р. є рішення розділити землю з розрахунку на їдока, обравши для цього комісію з 8 осіб.

Партійний осередок, громадські організації вжили заходів до налагодження господарства на селі, допомагаючи бідняцьким господарствам освоїти землю, одержану від радянської влади. Створювалися показові поля. В “Списку показових полів Миколаївського повіту” станом на 25 травня 1923 р. значиться с. Баловне Гур’ївської волості – 12 десятин.

Роки нової економічної політики – особливий період у новітній історії України позначені компромісом між потребами життя, об'єктивними законами економічного, політичного і духовного розвитку суспільства, з одного боку, і вимогами більшовицької доктрини комуністичного будівництва – з іншого.

На той час здійснювалась перебудова народної освіти, розширювалась мережа шкіл.

У протоколі № 34 загальних зборів громадян с. Баловного Тернівської волості Миколаївського повіту Одеської губернії від 10 грудня 1924 р. є рішення про прийняття місцевої школи на своє утримання та вибори комітету сприяння школі в складі: голови сільради Бандурко, голови комнезаму Рябенчука, завідуючого школою Карагіюза, від населення – Портного та Юрченка. Станом на 1 червня 1923 р. в Баловненській трудовій школі Миколаївського району Миколаївської округи було 1 відділення, в якому навчалися 66 дітей, з них 5 сиріт, 17 напівсиріт, усі діти селян, 41 хлопчик і 25 дівчаток. Ремонтували приміщення школи за кошти, що збиралися з кожного двору (по 10 крб.). Було зібрано 3 тис. крб.

Список учителів школи с. Баловного на 1924 р. був таким: Бабенко Ю.Ф., 1896 р.н., завідувач, освіта середня, стаж роботи – 7 років, українець, виходець із селян; Бабенко Марія Іванівна, вчителька, 1896 р.н., позапартійна, освіта середня, стаж роботи – 13 років, українка, з селян; Вальтер Євген Федорович – вчитель.

В документах Миколаївського райвиконкому є протоколи засідань Баловненсько-Матвіївського педколективу за березень 1927 р. – квітень 1930 р. На них розглядали методичні листи, затверджували “комплекси”: “Дні пам'яті Т.Г.Шевченка”, “Початок весни й сільські роботи”, “Червона Армія”, “День жінки-робітниці” та ін., обговорювали навчальні програми, готували доповіді “Планування в школі”, про роботу з батьками учнів. У протоколах №№ 4-6 від 4 квітня 1927 р. розглядали питання про необхідність скорочення навчального року, який за правилами повинен завершитись 17 червня, але через те, що в другій половині травня в селі починались польові роботи, в яких брали участь і школярі, лише 5-10% дітей відвідували заняття, а інші допомагали батькам, пропонували завершити заняття 15 травня. Члени педколективу: Бабенко Ю.Ф., Бабенко М.І., Горобцова О.М., Кисильов Ю.І., Руденко М.В., Самар М.С., Біла Г.А., Вегера В. Починаючи з квітня 1929 р., в протоколах з'являються такі прізвища членів педколективу, як Іванченко М.І., Діордієва Л.А., Котова Я.Г., Гром А.І.

Розгорнуто роботу з ліквідації неписьменності. У масових школах запроваджувалося викладання українською мовою. Для дорослих створювали курси вивчення української мови. Приділялась увага політичній освіті селян, підвищенню їх кваліфікації та спеціальних знань: утворювалися політичні гуртки, школи політграмоти, агрокурси. В протоколі № 17

загальних зборів громадян с. Баловного від 22 липня 1923 р. є рішення про обрання членами сільради: Іваном Солов'яком, Іваном Полікарповичем, Іваном Горбенком, Іваном Михайловичем, а також про обрання інструкторів всеобучу села: Андрієм Федоровичем та Іваном Солов'яком.

27 жовтня 1923 р. пройшли вибори до Баловненської сільради: загальна кількість населення села – 1992, у виборах брали участь 247 чоловік, не мали права голосу 86 жителів. До сільради обрано 20 членів, кандидатами – 4.

В 1923 р. в Баловному діяла Різдво-Богородична церква, священник якої Федір Іванович Попельницький мешкав у селі.

Згідно з анкетною обстеження політосвітоорганізацій Миколаївської округи за 1923 р. театр у с. Баловному був створений у 1922 р. і мав 27 артистів, керували театром 5 членів правління. Ставили любительські вистави. У 1923 р. було поставлено 15 п'єс українською мовою. Вистави проходили в приміщенні школи, була потреба у власному приміщенні, досвідченому керівникові, реквізитах.

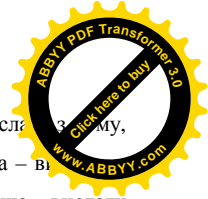
Держава надавала всебічну допомогу членам перших колективних товариств, чого не можна сказати про одноосібників. Адже продуктивної та робочої худоби було дуже мало.

У травні 1923 р. члени сільгоспартії ім. Т.Г.Шевченка звернулися до Миколаївського повітового земельного відділу з проханням дати коней або волів, бо не було чим обробляти землю. З 8 членів партії – 8 бідняків, 6 членів КНС, з 48 їдоків – лише половина працездатних. Спільного земельного клину партії не мала. Головою партії був З.Портний.

Позитивні перетворення на території Баловного не компенсували ті негаразди, що несла з собою нова продрозверстка і масова колективізація. Селянство втягувалося в наступний етап боротьби проти більшовицької держави, який за традицією назвали “куркульським бандитизмом”. Не випадково в протоколі № 26 загальних зборів с. Баловне є рішення про заборону виходити на вулицю після 21 год. та про поновлення роботи десятихатників.

У 1929-1933 роках селянству села Баловного, як і всієї України, завдали подвійного удару – проведення розкуркулення й колективізація. Розкуркулення означало по суті фізичне знищення або депортацію на північ і схід мільйонів селян разом з родинами. Офіційно розкуркуленню підлягали найзаможніші селяни, насправді його жертвами стали найвпливовіші й найнепокірніші, ті, хто не погоджувався з політикою партії.

На загальних зборах членів сільради, членів активу сільКНС та бідноти від 22 січня 1930 р. с. Баловного Миколаївського району Миколаївської округи вирішено розкуркулити заможних селян: Чорного А.А. – вислати з дому та відібрати майно з усіма прибутками;

Гаркуші Василя Павловича – вилучити майно; Бандуру Івана Степановича – вислати з дому, вилучити майно, сади, городи та 50% землі; Жепало Олександра Тимофійовича – вилучити майно, сади, городи та 50% землі; Горбенка Дениса Миколайовича – вислати з дому, вилучити майно, сади, городи та 50% землі; Піскуна Олександра Семеновича – вислати з дому, вилучити майно, сади, городи та 50% землі; Горбенка Філімона Максимовича – вислати з дому, вилучити майно, сади, городи та 50% землі; Гаркушу Григорія Семеновича – вилучити майно, сади, городи; Горбенка Миколу Григоровича – вислати з дому, вилучити всі прибутки та 50% землі; Гаркушу Тимофія Артемовича – вислати з дому, вилучити всі прибутки та 50% землі; Бандуру Івана Опанасовича – вилучити майно з усіма прибутками та 50% землі; Горбенка Василя Опанасовича – вилучити майно з усіма прибутками та 50% землі; Катрича Кузьму Опанасовича – вилучити майно з прибутками та 50% землі; Заїку Івана Андроновича – вислати з дому, вилучити майно та 50% землі; Горбенка Івана Григоровича – вилучити сади та городи. Горбенка Ф.Д. та Чорного Д.О. попередили, що в разі подальшого “нелояльного” відношення до влади вони будуть вислані з дому.

Будинки виселених заможних селян передавалися для господарчих потреб. У протоколі засідання президії Баловненської сільради від 24 лютого 1930 р. є рішення про передачу хати виселеного “куркуля” Гаркуші Тимофія Артемовича для розміщення безпритульних дітей та старих, забезпечивши їх ліжками та білизною.

На засіданні президії Баловненської сільради та КНС від 19 січня 1930 р. було ухвалено подати клопотання перед Миколаївським райвиконкомом та окрадмінвідділом про виселення за межі округи “куркулів”: Горбенка Д.М., Гаркушу Т.А., Піскуна О.С., Горбенка Ф.М., Горбенка М.Г., Чорного О.О., Горбенка І.М.

Щодо колективізації, то її мета полягала в цілковитій ліквідації приватного землеволодіння й концентрації решти селянства в контрольованих більшовиками колективних господарствах.

У радянській літературі “роком великого перелому” назвали 1929-й. Вперше термін уведено в однойменній статті Й.Сталіна, опублікованій в газеті “Правда” 7 листопада 1929 року, де наголошувалося, що наступив великий перелом на всіх фронтах соціалістичного будівництва. Саме цього року бере відлік примусова колективізація сільського господарства, яка обернулася для десятків мільйонів селян зубожінням, репресіями та трагедією голодомору 1932-1933 років.

За звітом Баловненського сільКНС, за період з жовтня 1928 р. по квітень 1929 р. до його складу входило 214 членів (з них 176 чоловіків та 38 жінок), письменних – 192, неписьменних – 22, позапартійних – 203. Їдоків – 856, українців – 213, один мадьяр,

коштів військовополонених з Австро-Угорщини. Землі в сільКНС – 171 га, а в сільгоспартілей були 170 осіб, у складі товариства взаємодопомоги – 212 осіб. 6 березня 1929 р. в с. Баловному було відкрито відділення молочної ферми Молочарспілки.

Основна маса селян не поспішала вступати до колгоспів, вважаючи за краще господарювати індивідуально. Незважаючи на підтримку, особливо після XV з'їзду ВКП(б), колективізація йшла повільно.

Важким тягарем на плечі селян лягла заміна добровільного кооперування примусовою колективізацією. Селяни не бажали відмовлятися від власності, віддаючи її в колгосп, але змушені це робити під загрозою знищення власних господарств. З усіх типів колгоспів селяни у більшості вступали до товариств спільного обробітку землі (ТСОЗ). Справжні селяни-хлібороби рідко вступали до колгоспів, тому перші колективи в основному утворені загальною з одного бідняцтва, яке нерідко майже нічого не тямило у хліборобстві.

У "рік великого перелому" торгівлю хлібом на ринку заборонено. Обмолочений хліб просто з колгоспних токів почали вивозити на зсипні пункти та елеватори. Поставки товарної продукції державі оголошувалися для колгоспів першою заповіддю. Ціну було занижено, а через інфляцію вона взагалі стала символічною.

Для того, щоб сплатити сільськогосподарські податки і самооподаткування, заможним господарствам доводилося продавати не тільки зерно, а й частину худоби та реманенту. Шляхом посиленого оподаткування влада фактично взяла курс на експропріацію їх господарств.

Спроби протестувати проти примусових методів хлібозаготівлі переслідувалися у кримінальному порядку за статтею 54 Кримінального кодексу УСРР як антирадянська агітація. Справи суди розглядали у показовому порядку виїзними сесіями.

Не залишилися поза справами і органи ДПУ. Загони чекістів нищили по селах, заарештовували всіх, хто прилюдно сказав хоч слово проти хлібозаготівель. Їх доля вирішувалась через особливі наради при колегії ОДПУ чи колегії ДПУ УСРР.

Грубе адміністрування щодо селянства в ході хлібозаготівель одразу ж загострило обстановку на селі. Заможно-середняцькі верстви почали скорочувати посівні площі, розкрадати знаряддя виробництва, забивати худобу, що наносило серйозних економічних збитків. На селі почастишали випадки непокори владі.

Досвід хлібозаготівель 1928-1929 рр. остаточно переконав Й.Сталіна, що кожна наступна кампанія буде перетворюватись у відкриту конфронтацію з селянством, у першу чергу із заможно-середняцькими господарствами, які виробляли основну масу товарного зерна. Оскільки примушувати селян здавати хліб за абсолютно не вигідними для них цінами

стало ще більш важче, Сталін вирішив силою залучити селян-одноосібників у колективні господарства, а потім за безцінь викачувати з них зерно. Селянські господарства були жорстко контролювані державою колективні господарства, а потім за безцінь викачувати з них зерно. Селянські господарства були жорстко контролювані державою колективні господарства, а потім за безцінь викачувати з них зерно. Селянські господарства були жорстко контролювані державою колективні господарства, а потім за безцінь викачувати з них зерно.

господарств хліб у обсязі, потрібному для здійснення амбіційних планів форсованої індустріалізації. Замість тримання курсу на тривале, але добровільне кооперування селянства, він поставив за мету негайну примусову колективізацію сільського господарства шляхом адміністративного насаджування колгоспів. Теоретичне обґрунтування авантюрного, злочинного “великого перелому” на селі зроблене Й.Сталіним у промові на конференції аграрників-марксистів 27 грудня 1929 року “До питань аграрної політики в СРСР”. У ній наголошувалось, що “соціалістичне місто може вести за собою дрібноселянське село не інакше, як насаджуючи на селі колгоспи і радгоспи і перетворюючи село на новий соціалістичний лад”.

Насаджування колгоспів за допомогою позаекономічного примусу основної маси селянства відповідно спровокувало б супротивний опір. Передбачаючи це, Сталін вирішив спершу нанести удар по найбільш міцних і самостійних елементах селянства – “...від політики обмеження експлуататорських тенденцій куркульства ми перейшли до політики ліквідації куркульства як класу”.

Різка зміна політичного курсу компартії на селі навіть формально не освячена рішеннями партійного з’їзду чи конференції. Цей курс Й.Сталін офіційно провів через ряд постанов ВКП(б), серед яких найважливішою є постанова від 5 січня 1930 року “Про темп колективізації і заходи допомоги держави колгоспному будівництву”. Згідно з постановою, суцільну колективізацію в Україні планувалось завершити восени 1931 року – навесні 1932 року.

24 лютого 1930 року С.В.Косіор підписав інструктивний лист ЦК ВКП(б) до місцевих парторганізацій з гаслом “Степ треба цілком колективізувати за час весняної кампанії, а всю Україну – до осені 1930 року”. Районні власті подекуди виявляли готовність до ще більшого скорочення терміну. Головними виконавцями були рядові комуністи.

Селяни не бажали відмовлятися від власності та передавати її в колгоспи. Лише грубе адміністрування, погрози, облудні обіцянки щасливого й заможного життя змушували їх вступати в колгоспи. Машинно-тракторне товариство (далі – МТТ) “Червона Україна” було організоване в грудні 1927 р. До його складу входило 16 членів-бідняків. МТТ “Червона Україна” перетворено на ТСОЗ у серпні 1928 р., членів – 19, їдоків – 8. ТСОЗ “Червона зоря” перетворено з артіль у 1926 р. – 15 членів, 94 їдоки. ТСОЗ ім. Власенка перетворено з групи шестипільного сівозміну в 1927 р. – 29 членів, 139 їдоків.

Події набули таких загрозливих масштабів, що ігнорувати їх було неможливо. На початку березня 1930 року Сталін виступив у “Правді” зі статтею “Запаморочення від

усів”, у якій засуджував “перегини”. Головна відповідальність за “викривлення” покладалася на місцеве керівництво, тому не дивно, що невдовзі послідували парторганізацій. Для будівництва колгоспів використовували інші методи: на людей, що не вступали до колгоспів, почали накладати великі штрафи (за різними приводами), податки. А коли вони вступали до колгоспу, все анулювалося.

Перша колгоспна весна 1930 року була багатообіцяючою. Було отримано непоганий урожай. Кількість колгоспів зростала. Колективізація перетворювалася в комунізацію, що викликало впертий опір селянства.

В діяльності місцевих партійних органів були і позитивні елементи. Наприклад, від 23 листопада 1930 року Миколаївська міська рада ввела в дію постанову про обов’язкове навчання для дітей віком 10-11 років. Але це лише поодинокі деталі.

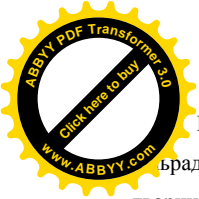
Згідно з актом ревізійної комісії з перевірки роботи Баловненської сільради від 9 грудня 1930 р. село поділене на 4 ділянки, в них – 473 двори. Мали право голосу на виборах до сільради 1173 душі, з них 542 чоловіки та 631 жінка, позбавлені права голосу 43 (25 чоловік та 18 жінок). Велися книги ЗАГСу про народження, шлюб, смерть та розлучення. У 1930 р. народилося 50 жителів, померло 5, оформлено 32 шлюби та 5 розлучень. У трудовій школі навчалися 219 дітей. В селі – 173 неписьменних, працює лікнеп з 4-х груп, клуб “Будинок колективіста”, який відвідують 300 жителів.

У грудні 1930 р. в Баловненській школі було 5 груп, в яких навчались 217 учнів. Баловненська сільрада 26 січня 1934 р., прослухавши звіт батьківського комітету школи, вирішила відремонтувати хату-майстерню, організувати гарячі сніданки, зобов’язати колгоспи ім. Т.Г.Шевченка та “Червона зірка” забезпечити школу харчами та виділити куховарку.

Проте у 1931 р. в с. Баловному не було медичної дільниці, населення обслуговувала Петрівська амбулаторія.

Головами Баловненського сільКНС у 1930-1932 рр. були Гураєвський Іван Матвійович та Колот Максим Максимович.

У сільському господарстві, щоб отримати більший прибуток з колгоспів, замість зарплати ввели трудові. З року в рік колгоспникам нараховували трудові за роботу в громадському господарстві, але вони змушені виконувати спочатку “першу заповідь” – поставити хліб державі. Хлібозаготівельний план був необмежений, і восени для розподілу по трудовнях нічого не залишалось. Тоді колгоспники вдавалися до “саботажу” хлібозаготівель: намагалися приховати від обліку розміри врожаю, залишали зерно в соломі, щоб потай перемолотити вдруге.

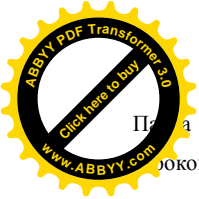
В 1934 р. членами Баловненської сільради було 26 жителів, з них 5 жінок. Сільрада складалася з 7 чоловік. У сільраді працювали такі комісії: рільсько-тваринництва, фінансова, культсекція, торгово-комерційна, заготівельна, шляхів, революційних законів, оборони, благоустрою, а також депутатські групи від колгоспів “Шлях до соціалізму”, “Червона зірка”, ім. Т.Г.Шевченка.

Загальні збори виборців Баловненської сільради – колгоспників та одноосібників, у присутності 585 осіб (з них 273 жінки) від 28 жовтня 1934 р. слухали звіт голови сільради Сіряченка Дмитра Федоровича, який повідомив, що в 1930 р. членами колгоспу є 74 двори, нині – 288; колгоспної землі в 1930 р. було 370 га, нині – 3314 га; садів та городів в 1930 р. – 14,25 га, нині – 102 га. Корів на фермі було 98, нині – 174, корів у колгоспників було – 107, нині – 164; коней було – 255, нині – 193. У школі в 1930 р. було 4 класи (в них навчалось 200 дітей), в 1934 р. – 8 (в них – 320 дітей). Фінплан виконано. Церква ще працює.

На кінець першої п'ятирічки суцільна колективізація в селі Баловному була завершена. Колгоспний лад на кінець 30-х рр. ХХ ст. дещо покращив становище колгоспників. У 1936 р. вони одержували на трудодень по 3 кг 800 г зерна і 1 крб. 41 коп. На 1940 р. оплата трудодня в деяких колгоспах збільшилася на 60%.

Колективні господарства, хоча офіційно і вважалися кооперативними об'єднаннями, насправді такими не були. Селяни-колгоспники, позбавлені права власності на засоби виробництва та усунуті від участі в розподілі наслідків своєї праці, фактично перетворились у найманих робітників. Бюрократичні методи керівництва сільським господарством з боку партійно-державних структур вимагали непомірно роздутої кількості управлінців безпосередньо в самих колгоспах. Голова і члени правління, бригадири, рахівники, обліковці, охоронники, об'їждчики отримували платню, набагато більшу, ніж колгоспники, зайняті на польових роботах.

Не обминули Баловне і сталінські репресії. У 30-х рр. репресовано жителів села: Голуба Степана Тихоновича, 1887 р.н., за постановою Трійки при УНКВС по Одеській області 9 серпня 1937 р. засуджений до розстрілу за ст. 54-10 (вирок виконано 16 серпня 1937 р., реабілітований 17 квітня 1989 р.); Гаркушу Василя Тимофійовича, 1907 р.н., за постановою Особливих зборів при Колегії ДПУ УРСР від 2 лютого 1933 р. на основі статті 54-10 КК УРСР висланий в Казахстан строком на 3 роки (реабілітований 4 травня 1989 р.); Попельницького Федора Івановича, 1880 р.н., за постановою Трійки при УНКВС по Одеській області 19 квітня 1937 р. засуджений до 10 років ВТТ за ст. 54-10 (реабілітований 13 вересня 1990 р.); Сухановського Івана Андріановича, 1896 р.н., висланий в Красноярський край, а 22 червня 1937 р. ув'язнено до ВТТ на 8 років (4 серпня 1956 р. справа припинена); Федорова

Підляска Феоділаковича, постановою від 18 листопада 1937 р. за ст. 54-10 ув'язне
роком на 10 років (реабілітований 10 червня 1989 р.)

